

SCHJØDT

REGULERINGSMYNDIGHET FOR ENERGI
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Bergen, 09. mars 2020
Dok.ref: 48977-503-7708090.1
Saksansvarlig advokat:
Hugo P. Matre

MERKNADER TIL KLAGESAKER

Reguleringsmyndighet for energi ("RME") leverte 14. februar 2020 merknader til Olje- og energidepartementet ("OED") i klagesaker vedr. kontrollavlesing og gebyrer for manuell måleravlesning.

Schjødt representerer Einar Flydal, som er en av klagerne.

Vi innga 27. februar 2020 merknader til OED på vegne av Flydal.

Bilag 1: Brev til OED 27. februar 2020

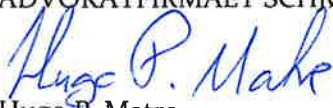
Vi har også utarbeidet kommentarer til RMEs merknader til klagesakene.

Bilag 2: Merknader RME 27. februar 2020

RME skal sørge for at aktørene overholder regelverket. Uklarhet rundt rammebetingelsene skaper mye uro og engstelse, særlig i lys av nettselskapenes mange varsler om stenging av abonnementet for kunder som er helt avhengig av strømtilførselen.

Som fremhevet i bilag 2, er det vår vurdering at RMEs redegjørelse avklarer en del omstridte spørsmål. Vi anmoder RME om snarest å publisere en uttalelse som tydelig presiserer avklaringene. En slik uttalelse vil være egnet til å forebygge at de mange pågående konflikter mellom nettselskap og kunder eskalerer på grunn av uklarhet og misforståelser om hvordan regelverket skal fortolkes.

Med vennlig hilsen
ADVOKATFIRMAET SCHJØDT AS

Hugo P. Matre
advokat PhD (H)

HUGO.MATRE@SCHJODT.COM

SCHJØDT

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET
Postboks 81
0033 Oslo

Bergen, 27. februar 2020
Dok.ref: 48977-503-7697549.1
Saksansvarlig advokat:
Hugo P. Matre

VEDR. KLAGER PÅ KONTROLLAVLESNING OG AVLESINGSGEBYR

1. INNLEDNING

Reguleringsmyndighet for energi ("RME") leverte 14. februar 2020 merknader til Olje- og energidepartementet ("OED") i 24 klagesaker som gjelder vedtak om at nettselskapet Elvia AS ("Elvia" - resultat av sammenslåing Eidsiva Nett og Hafslund Nett) har adgang til kontrollavlesning og til fastsetting av gebyrer for kostnader forbundet med manuell måleravlesning av 30. oktober 2019. Det kan se ut til at tilsvarende klagesaker er sendt inn i forbindelse med andre selskapers gebyrpraksis, og vi antar at det er gitt tilsvarende svar.

Undertegnede representerer Einar Flydal, som er en av klagerne.

RMEs vurdering av klagen er dessverre ufullstendig. Vi vil i den sammenheng gjøre OED oppmerksom på noen sentrale forhold ved klagebehandlingen.

1. GEBYR FOR MANUELL MÅLERAVLESNING MANGLER HJEMMEL

RME viser i referatet fra klagen til at det er reist innsigelser mot at manuell avlesning ikke er en særskilt tjeneste som gir adgang til å kreve gebyr, se Påstand 3. Denne problemstillingen er ikke nærmere behandlet i RMEs vurdering av klagen.

Nettselskap kan ikke fritt fastsette egne priser. Ettersom drift, utbygging og vedlikehold av strømnnett er en monopolytelse, er det satt begrensninger for hvordan og hvor mye nettselskapene kan kreve betalt for sine tjenester etter energiloven med tilhørende forskrifter. Grunnlaget for begrensningene på nettselskapene følger av energiloven, særlig § 3-3 siste ledd som fastslår at:

"Departementet kan fastsette nærmere bestemmelser om leveringsplikten, herunder om priser, konsesjonærenes og sluttbrukernes vilkår, gjennomføring, organisering og informasjon." (Vår understreking.)

Den mest sentrale forskriften ved fastsettelsen av priser, er forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffer [FOR-1999-03-11-302] (i det følgende kalt "Kontrollforskriften").

Med hjemmel i Kontrollforskriften, er det satt et inntektstak for nettselskap, se Kontrollforskriften § 7-1. På grunnlag av inntektstaket, fastsetter nettselskapene tariffer.

Nettselskapene har ikke adgang til å belaste den enkelte for faktiske kostnader med å levere strømmett til dem spesifikt. Vi ser her bort fra mulighetene for illeggelse av anleggsbidrag ved tilknytning av en ny kunde eller ved forsterkning av nettet til en eksisterende kunde. Nettselskap plikter å tilby alle som etterspør nettjenester ikke-diskriminerende priser etter objektive punktтарiffer og vilkår. Nettleien kan differensieres mellom nettselskapets kunder, men kun basert på relevante nettforhold. Forskjeller i brukstid vil for eksempel være et relevant nettforhold. Forskjeller i brukstid danner utgangspunktet for inndeling i kundegrupper, slik som husholdning, fritidsbolig og næring. Denne type differensieringer faller utenfor herværende sak.

Det generelle utgangspunktet er således at abonnenter i samme situasjon skal betale det samme for tilgang til strøm innenfor operatørens område, med en del unntak og modifiseringer.

Nettselskapene opplyser at kostnadene tilknyttet manuell avlesning ikke er belastet over den ordinære nettleien, men belastes enkeltpersoner. Spørsmålet er om nettselskapene har grunnlag for å gjøre unntak fra reglene som krever at kostnader ved drift av et strømanlegg skal inngå i den ordinære nettleien.

Unntaket nettselskapene påberoper som grunnlag for gebyrer for manuell avlesning i forbindelse med AMS-målere, følger av Kontrollforskriften § 17-6. Denne lyder:

"Nettselskapet kan fastsette tariffer for særskilte tjenester hos kunden. Slike tariffer skal reflektere kostnadene forbundet med tjenesten" (Vår understreking.)

For at unntaket skal komme til anvendelse, må manuell avlesning anses som en "særskilt tjeneste".

Spørsmålet blir således om kostnader til manuell avlesning er en "særskilt tjeneste".

Etter ordlyden sikter særskilte tjenester til arbeid som faller utenfor nettselskapets ordinære ytelser som allerede er inkludert i tariffen. Tariffen skal i utgangspunktet inkludere alle priser og annen økonomisk godtgjørelse som konsesjonæren fastsetter for tilknytning til og bruk av elektrisk anlegg, se Kontrollforskriften § 1-3. Anvendelsen av det elektriske nettanlegg sikter til nettleverandørens ordinære tjenestetilbud. Hva som er inkludert i nettleien, vil bero på en tolkning av tariffgrunnlaget.

Kostnader til manuell avlesning er etter det opplyste holdt utenfor det ordinære tariffgrunnlaget i en del nettselskap.

At en kostnad faktisk er holdt utenfor nettleien, er imidlertid ikke tilstrekkelig til at det foreligger en "særskilt tjeneste". I så fall ville nettselskapet kunne påberope seg enhver kostnad som særskilt, såfremt den ikke inngikk i nettleien. Når det vurderes om en ytelse er særskilt, er spørsmålet reelt sett om det er akseptabelt at denne kostnaden er holdt utenfor den ordinære nettleien. Kontrollforskriften lest i sammenheng med energiloven fastsetter nokså strenge forpliktelser for hvordan den felles nettleien skal beregnes. Vurderingen av om en ytelse er særskilt, vil i praksis være et speilbilde av vurderingen om nettleien er fastsatt i tråd med forskriftenes regler til fastsettelse av tariffer, se her forskriftenes Del V fig. Eksempelvis skal tariffer være fastsatt "*ikke-diskriminerende*".

Ettersom innføringen av AMS-måler er av nyere dato, er det begrenset veiledning i eldre praksis. Spørsmålet er heller ikke særskilt omtalt av lovgiver ved innføringen av AMS-målere. Problemstillingen må derved vurderes ut fra hvordan driften og innretningen av kostnadsdekningen fremstår i dag.

Per januar 2019 hadde ca. 7200 abonnenter fått fritak for installasjon av AMS-måler med kommunikasjonsenhet basert på attest fra lege eller psykolog.¹ Dette er et høyt tall i lys av Helsedirektoratets instruks til landets leger om at de ikke skal skrive ut slike legeerklæringer:

*"Fastlegen skal ikkje skrive ut helseattest som seier at pasienten har plagar som skuldast stråling frå ein automatisk straummålar."*²

Etter vår vurdering er instruksjonen et ulovlig brudd på måle- og avregningsforskriften § 4-1 annet ledd bokstav b og helsepersonelloven § 4 jf. § 15. Det er sannsynlig at antallet fritak ville vært vesentlig større dersom legene ikke var underlagt denne restriksjonen for å skrive ut legeattester, formentlig mange ganger større. Det rettslige grunnlaget for Helsedirektoratets instruks er bestridt i annen sak og vil bli prøvd i den anledning.

Antallet fritak må også sees i lys av at nettselskapene gjennomgående har informert egne abonnenter om det ikke er helsefare knyttet til AMS-målerne, på tross av omfattende vitenskapelig forskning på området som viser negative helsevirkninger, og på tross av de mange personene i inn- og utland som forteller om konkrete helseplager. Videre har nettselskapene i vid utstrekning stengt strømmen til personer som motsetter seg installasjon. Strømabonnenter med helseproblem knyttet til AMS-målere er således utsatt for et betydelig press for å skifte måler mot sin vilje.

Det er uansett et betydelig antall personer spredt over hele Norge med fritak for installasjon av AMS-måler. Fritak er en lovfestet ordning som det ordinære systemet må ta høyde for uten at det er noe særskilt ved dette. Fritaksordningens ordinære karakter illustreres av at fritaket benyttes av en stor andel av nettselskapenes abonnenter i alle deler av landet. Det tilsier at tilrettelegging for manuell avlesning må anses som en ordinær del av systemet. Det foreligger følgelig ikke en særskilt tjeneste som det kan kreves eget gebyr for.

1

Rapport NVE nr. 24/2019 Smarte målarar (AMS) Status for installasjon per 1. kvartal 2019 sluttrapport.

2

<https://www.helsedirektoratet.no/nyheter/legeattest-og-automatiske-straummalarar>

Det er også grunn til å fremheve at kostnader skal fordeles på ikke-diskriminerende grunnlag. Fritak for AMS-måler gis av helsemessige grunner. Dette er personer i en utsatt posisjon som opplever gebyrlegging som at de blir diskriminert pga. helsemessige behov de ikke selv kontrollerer. Praksisen oppleves som problematisk i lys av forbudet mot diskriminering i likestillings- og diskrimineringsloven § 6. Flydal er oppmerksom på norske myndigheters vurdering av helsefaren forbundet med AMS-målere. Det store flertall av forskningskilder tilsier imidlertid at pulset ikke-ioniserende stråling etter omstendighetene er helseskadelig, hvilket understøttes av at det gis fritak for AMS-måler i måle og avregningsforskriften på helsemessig grunnlag.

Helseproblemene forbundet med AMS-målerne skyldes nettselskapenes valg av teknologi, og kunne vært unngått eller redusert ved bruk av andre løsninger. Det er bl.a. eksempel på at nettselskap plasserte måler i eget nett for å skjerme abonnenten. Kostnadene med manuelle avlesninger må anses som naturlige driftsutgifter som følge av nettselskapenes økonomisk motiverte valg av teknologi, og ikke en særskilt tjeneste.

Generelt bemerkes at det oppleves urimelig at gebyrene ilegges folk som av helsehensyn må beskytte seg mot den valgte teknologien. Ettersom mange personer med denne type helseproblem har vansker med å fungere i et ordinært arbeidsliv, er den sosiale fordelingen av denne ekstra kostnaden meget uheldig.

Kostnader til manuell avlesning er etter dette en integrert del av den løpende drift og ikke en "særskilt tjeneste". Kostnadene skulle derfor inngått i den ordinære nettleien, men er uansett ikke en særskilt tjeneste som det kan kreves gebyr for.

2. BEREGNING AV GEBYR

I klagene er det fremhevet at avlesningsgebyret er satt for høyt, er utilstrekkelig dokumentert og informasjonen om gebyret er mangelfull, se Påstand 7 og 10. I RMEs vurdering av klagene fremsettes en ikke-underbygget påstand om at manuell avlesning medfører en (uspesifisert) merkostnad. Lenger nede i teksten finner RME ikke grunn til å tro at nettselskapene velger unødig dyre tiltak. En effektiv kontroll av beregningen av gebyret krever mer inngående oppfølging. RME ser her tilsynelatende bort fra incentivet nettselskapene har til å overvelte kostnader på kunder med fritak gjennom egne gebyrer og som aktører i nettverksøkonomi-pregede bransjer har til å forskyve inntekter fra variable til faste. Det er nettopp slike incentiv som begrunner behovet for kontrollordninger.

Tariffen for særskilte tjenester skal ikke omfatte mer enn kostnaden forbundet med tjenesten, jf. Kontrollforskriften § 17-6.

Flydal er enig med Norges vassdrags- og energidirektorat ("NVE") i at kostnader knyttet til IT-drift mv. inngås som en del av nettselskapets ordinære måle- og avregningsansvar, og skal dekkes gjennom den ordinære nettleien, ref. 201840152-6. Systemkostnadene Eidsiva Nett hadde inkludert i gebyret i saken, er en aktivitet det ikke er tillatt å kreve gebyr for.

Systemer for registrering av forbruk uten AMS-måler finnes allerede. Det er i dag målepunkter som ikke kan benytte AMS-måler, uansett kommunikasjonsteknologi. Systemene som allerede eksisterer må derved opprettholdes for andre formål enn

abonnenter med fritak. Moderne nettbaserte driftssystemer kan skaleres med små marginalkostnader. Det kan ikke antas å medføre vesentlige kostnader om det er noen tusen flere kunder som melder inn eget forbruk selv. Det er etter dette ikke naturlig at slike systemkostnader kan inkluderes i gebyr for personer med fritak.

En stor del av gebyret er kostnader til personell som foretar kontrollavlesninger. Måle- og avregningsforskriften § 3-3 annet ledd krever imidlertid ikke at avlesning skal skje ved kontrollavlesning foretatt av nettselskap. Det foreligger i dag praksis som baserer seg på at kontrollavlesning ikke er nødvendig. Til illustrasjon har Agder Energi Nett AS vedtatt å ikke reise ut til alle abonnenter som har AMS-måler, men lar kunden selv foreta avlesningen slik bransjepraksis har vært i mange år. Agder Energi Nett AS krever bare betaling dersom særskilte omstendigheter gjør det nødvendig å foreta kontrollavlesning. Skal beregningen av gebyr reflektere faktiske kostnader og være ikke-diskriminerende, må alle nettselskap følge samme ordning.

For det tilfelle at adgangen til å kreve gebyr opprettholdes, må Elvia og andre nettselskap som følge av vedtaket fra NVE utarbeide ny dokumentasjon for beregning av gebyret og informasjonsunderlag til kundene. Flydal forbeholder seg å komme tilbake til gebyrets størrelse når dokumentasjonen foreligger. Foreløpig bemerkes at gebyret må reduseres med alle systemkostnader som uansett følger av ordinær drift og at det ikke kan kreves gebyr for kontrollavlesning som nettselskapene selv velger å gjennomføre på tross av at det verken er lovpålagt eller nødvendig.

3. UFULLSTENDIG VURDERING

RME konkluderer med at det ikke er kommet frem nye opplysninger i klagen som gir grunnlag for å endre vedtaket av 30. oktober 2019. Det er en påfallende at RME kan konkludere slik når sentrale klagegrunner som er referert til i de ulike påstandene, ikke er behandlet i RMEs merknader.

RME tar ikke opp forhold som er sentralt i mange av klagen. Det er f.eks. en gjennomgående innsigelse at det er urimelig å kreve gebyr når fritaket er motivert av helseplager. Problemstillingen er ikke nærmere omtalt i RMEs merknader.

RME fastslår at nettselskapene har ansvar for valg av strømmåler og oppfølgingen av disse. Det mangler imidlertid en vurdering av hvilken frihet det gir nettselskapene når valget medfører helsefare for abonnentene. Helseproblemerne forbundet med AMS-målerne skyldes nettselskapenes valg av teknologi, og kunne vært unngått eller redusert ved bruk av andre løsninger. RMEs vurdering av klagen mangler en vurdering av hvilke belastninger nettselskapene kan påtvinge strømkundene.

Vi ber om at OED behandler alle klagegrunnene som er fremsatt.

Med vennlig hilsen
ADVOKATEIRMAET SCHJØDT AS

Hugo P. Matre
advokat PhD (H)

SCHJØDT

Einar Flydal

Sendt som epost

Bergen, 27. februar 2020

Dok.ref: 48977-503-7697533.1

Saksansvarlig advokat:

Hugo P. Matre

RME – MERKNADER KLAGESAKER

1. INNLEDNING

Reguleringsmyndighet for energi ("RME") leverte 14. februar 2020 merknader til Olje- og energidepartementet ("OED") i 24 klagesaker som gjelder vedtak om at nettselskapet Elvia AS ("Elvia" - resultat av sammenslåing Eidsiva Nett og Hafslund Nett) har adgang til kontrollavlesning og til fastsetting av gebyrer for kostnader forbundet med manuell måleravlesning av 30. oktober 2019. Det kan se ut til at tilsvarende klagesaker er sendt inn i forbindelse med andre selskapers gebyrpraksis, og vi antar at det er gitt tilsvarende svar.

RMEs vurdering av klagene inneholder avklaring av en del spørsmål som har vært omstridt. Nedenfor gjennomgås noen punkter som har vært fremme i diskusjoner mellom nettselskap og deres kunder. Avklaringene medfører at nettselskapene ikke lenger kan bruke disse argumentene for å kreve gebyr av kunder med fritak fra AMS-måler.

2. NETTSELSKAPENE ER IKKE PÅLAGT Å SKIFTE MÅLER VED FRITAK

RME fastslår at nettselskapenes avgjør hvilken måler de vil benytte. Det innebærer at nettselskapene ikke er pålagt å skifte måler hos kunder som har fritak fra AMS-måler. De fleste gamle målerne må antas å være tilstrekkelig pålitelige til at kan benyttes fortsatt.

3. NETTSELSKAPENE ER IKKE PÅLAGT KONTROLLAVLESNING

RME presiserer at nettselskapene ikke er pålagt årlig stedlig kontrollavlesning. Det er således nettselskapets eget valg som avgjør om kontrollør skal sendes ut. Mange nettselskap har hevdet at de er pålagt å utføre kontroll. Dette er altså feil. Nettselskapet skal vurdere om det er nødvendig med slik kontroll.

Det er påfallende at mange nettselskap vil ha årlig kontroll etter at de fikk anledning til å kreve gebyr for besøket. Årlig kontroll har tradisjonelt ikke vært ansett for nødvendig i årene før AMS-målere ble innført.

4. **RAPPORTERING AV FORBRUK KAN SKJE MANUELT**

Nettselskapene har ansvar for oppfølgingen av strøabonnementet, men det er ikke gitt regler for rapportering av forbruk fra målepunkter med fritak fra AMS-måler. Det medfører at nettselskapene kan la kunder uten AMS-måler fortsette å rapportere forbruk på nettet eller via SMS.

5. **GEBYR FOR KONTROLL SKAL BARE ILEGGES VED FAKTISK KONTROLL**

RME forutsetter at gebyret bare kan inkludere kostnader til stedlig kontroll dersom det gjennomføres faktisk kontrollavlesning.

Kravet til faktisk kontroll tilsier at nettselskapet må ha visshet om at kontroll vil bli gjennomført før kostnaden kan kreves dekket. Det taler mot at det er adgang til forhåndsfakturering, men RME er ikke tydelig på dette punkt.

6. **BEGRENSNING FOR HVILKE KOSTNADER SOM KAN INKLUDERES I GEBYRET**

Gebyret kan ikke omfatte mer enn kostnaden forbundet med tjenesten. Nettselskapene kan derved ikke ta betalt for aktiviteter som ikke er særskilt knyttet til fritaket for automatisk avlesning. F.eks. inngår kostnader til IT-drift o.l. i nettselskapenes ordinære måle- og avregningsansvar, og skal dekkes gjennom den ordinære nettleien. Disse kostnadene kan derved ikke tas med i ved beregningen av gebyret. Norges vassdrags- og energidirektorat ("NVE") har på høring nye regler som skal presisere hvilke kostnader som kan inkluderes i gebyret.

7. **FLERE MÅLERE PÅ SAMME ADRESSE**

RME fremhever at nettselskap kan velge å redusere gebyret i tilfeller hvor kunden har flere målere på samme adresse. Har en kunde flere målere kan det bli urimelig å kreve likt gebyr for alle målerne ettersom kostnadene for nettselskapet reduseres. Tilsvarende vil gjelde når tilgrensende eiendommer kan nås på samme reise. RME vegrer seg imidlertid foreløpig for å gi retningslinjer for når gebyret må reduseres.

8. **SKILLE FJERNING OG REAKTIVERING AV KOMMUNIKASJONSMODULER**

RME mener det skal være adgang til å ta gebyr ved fjerning av kommunikasjonsenhet, men ikke ved reaktivering av kommunikasjonsenhet. Begge tiltak utføres hjemme hos abonnenten. Det fremstår som inkonsistent at samme type arbeid skal forskjellsbehandles ut fra et regelverk som ikke inneholder et slikt skille. RME gir ingen begrunnelse for standpunktet og det er tvilsomt om regelverket gir adgang til forskjellsbehandlingen.

9. **UFULLSTENDIG VURDERING**

RME konkluderer med at det ikke er kommet frem nye opplysninger i klagen som gir grunnlag for å endre vedtaket av 30. oktober 2019. Det er en påfallende at RME kan konkludere slik når sentrale klagegrunner ikke er behandlet i RMEs merknader.

Anførselen fra klagerne om at det mangler hjemmel for et eget avlesningsgebyr er sentral i denne sammenheng. Etter kontrollforskriften § 17-6 kan det bare kreves gebyr for "særskilte tjenester". Etter vår vurdering er kostnader til manuell avlesning en integrert del av den

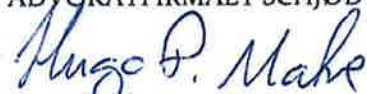
løpende drift og ikke en "særskilt tjeneste". Kostnadene skulle derfor inngått i den ordinære nettleien, og er uansett ikke en særskilt tjeneste som det kan kreves gebyr for.

RME tar ikke opp forhold som er sentrale i mange av klagen. F.eks. er en gjennomgående innsigelse om at det er urimelig å kreve gebyr når fritaket er motivert av helseplager ikke nærmere behandlet.

RME fastslår at nettselskapene har ansvar for valg av strømmåler og oppfølgingen av disse. Det mangler imidlertid en vurdering av hvilket frihet det gir nettselskapene når valget medfører helsefare for abonnentene. Helseproblemene forbundet med AMS-målerne skyldes nettselskapenes valg av teknologi, og kunne vært unngått eller redusert ved bruk av andre løsninger. RMEs vurdering av klagen mangler en vurdering av hvilke belastninger nettselskapene kan påtvinge strømkundene.

OED vil måtte behandle også de nevnte klagegrunnene for å unngå saksbehandlingsfeil som kan gi grunnlag for klage til Sivilombudsmannen.

Med vennlig hilsen
ADYOKATFIRMAET SCHJØDT AS

Hugo P. Matre
Advokat PhD (H)

HUGO.MATRE@SCHJODT.COM